

РУСКИ НОВИНИ

Dy. I. D. Višoković, rektor grkl. sjet. Zagreb E. B.

ЗА РУСИНОХ У КРАЉОВИНИ ЈУГОСЛАВИЈИ

Најновиши висти.

Др. Стојановић

о прицонијских конкордата. На отаџбину крсташа нашеј фабрици алуминија (најважнији метал) у Дољовцу у Далмацији буд присудан и преде. влади Др. Стојановић, котри при теј нагоди три-мал красну беседу, а котрей прицонише тоти слова: „Велька похибка думац, же споразумом дос католицику цркву будае почкована лобо понижена сербскопра-восл црква. Але нашо политички не-приятел, котрих водан црква мержни на владу, котрей нам чеца буц на чела, парокном претворели Божи храм на по-љо политичких борбах. Я робел шицко, цо сам могол, да цркву вачувам од тих „приятельох“, котри ей тих дньох вельку чкоду аробели. З моими приятел-ми и ше будзем даној усидовац, же би шицки у јакоту принасти вири були ос-турсани, же би ани одна од оих набула над другу, тиж да ишедки на будае над державу. Державна и црква кажда на своји пољу треба да ше помогаю и ва-ажно дополнью. Того ше и будзем три-мац у работи влади.“ Бара мудри слова!

О нашем конкордату -

договарки нашеј держави и като-лицкву велько пишу цудановиши и шицки (креск большевицких) хвала цашу владу, же конкордат прила, бо а уни-версионом правах нашеј цркви Југославија вачоцише водрука, бо исецих ик 5 милиј. католицих буду у својих црковних пра-вах вадоболени. Новадовольство а кон-кордатом укаваю нем неприятел терап-ней влади и рижки политички спеулант.

Италија обегла француску

у напружане. То прицаваю фран-цуска новичи и вишу, же особено на мору Талирива велько моцнейши од француох. Розуми ше, тераз ше буду Французи усидовац обегнут Таалирива и т. д. Намцеде красне обговане достојне културного 20 столџја! Чи то намцеде циль чловека на жеми?

Главна задача

терапней нашеј влади вест тераз, да ше ушори вирески мир и ровноправносц шицких мирох и друге, да ше ушори херватске питано — так гуторел министр Цветковиц на скадски у Свратиу у Сербии. То намцеде дла на важкойших ствари у нашеј держави и кад ше их добре ушори будае то на хасен шицким.

Читайце „Руски Новини“!

Китай и Јпан.

На догону почла из карвава борба ме-дза стараним империализмом Јапону и Китаюм. Шидеи ишавиш ишави ствях и сликах о теј новеј војни. Ми занкосеме ишави о главних аучавних причинох, а котри гош Јапону за-тог карави тавец.

Китай и Јпан бара од нас далеко, але там стој у невразумљиву а адеј страни дох милиарди (штарта часа цаломо роду члове-ческого) Китайцох, а а другеј страни скоро 100 милионца Јапонах. Пред 2 рокама док Европа була зангата а Абисинску војну однал Јпан од Китаю родну жем Манджурин, да там насели својих житељох и да отомал припожи сирови материял (памук, жељезо и друге) за своје фабрици.

У теј војни Јпански народ бара ше ватрощел, на ше розделел на два парти.

Сана, праведна партиа, ше да ше пре-стани а одиљавом у Китаю.

Друга, катонизма партиа, зан нагај за одиљавом. У тогпрочним зан бюджету од приходу ише 65% на војску и војни фабрици.

Пре тоти шидати на војесу мундело не поцад жесот трошиц на жакот, гоч ше и сиреј на живот там мало трошецо. Мундело ше поцад жесот робки, гоч ше велько и скорей робече. Фабрици 73%, жесот велько иробити ик скорей пред 6 рокама заробитовали, а а другеж жемох велько 2 раз жесот ик пред тим завоседали. Шицко ше го роби пре потреби војески.

Пре туктих работицкох, док була у дру-гим ише криза, Јпан напредовал. Але кед сирокей материял пошла цена на више, кед други ишег одиљкул од крижа, крижа кри-ла на Јпан. Ван нем досе сировеј материял то купув а вец виробени еспаи предаза дос заробком. — Але док 1931 року 100 фун-ти сирового памука вичавел, вец предас 143 рифи памукового платна, у 1935 року мундело вичави за 100 фунти памуку 233 рифи платна. Велой остел Јпан длужен за перне пол-рога за увезаву сирову материял 260 мили-онци еси, а тог року за перни пол-рога остел длужен 517. Мундело вон и влато давац за сирову материял. Ван би зато веласел аз виробле хасновети еспаи а за го предла. Але гоч тог року кучел 200 раз велько че-лску як алози; на сцене вон за велько мили-онци праши гайзавани до Брастел алошино в-иде на оружје. — Зато главн праведна партиа: престани а одиљавом и вриљавсел, и ушорит Манджурин то будае сирокей ма-териял досе.

Але војескиа партиа вичав: Треба зан-жеск Китай и то по скорей. Док гошел а Ман-джурин цагад хасел, треба 15 рази трошици пенсжи, докел Китай самосисе а вичавел Јпан-цох а Манджурин. Скорей Китајца не були свидама, була розделави. Тераз их вичав кри-

стичи Чен Кай Шек ма вельку војеску войску, приавала го и други генерачо за перховног главу. Дого сна котри буд у авачи а шик и шик 10 рока у болшевицкох врасел ше го оцова. Сафурно, же би и војо помогаел Ки-таю. Зато препоручуо аси војну.

Док ше тоти 2 партиа тры, влада Јпанска униорит Манджурин и бав розло на Ки-таю. Чи ше Јпану ишавиш вическ свој вель-ки плат и жеи тому буду ишавиш укаже време.

Але у хасени случаю на далеком весто-ку допремак поди од велького значеа и те-раши крижа борба кодо Тенгиску а Шикиску то дам почеток.

Нашо Словаци.

У Бачкич Петровцу буду Словаци ма-пре три дни 8, 9. и 10. ани своје вичорити преслави. В подзецо будае главел скадски Словацкеј Матици. При теј нагоди подаме досељко информатии о Словацкој а Југославији.

Шивох Словацох у Југославији вест коло 70.000 (трираз вецей же нас бачванско-срим. Рускох). Векантом су по вири протестанти. Маю и својого словацког кри-статистского владку. Их Централ Словацкеј Матица ма 1.070 активних членох и 284.000 членского ма-стиву. Словацкеј Матица ма ширини и умени одбор. Тот умени вичави ширину роботу и мал у прешави року 5 засиданиа, а ширини аси одно, Библиотека Матица ма 6.565 кижки. У Југославији вест 27 словацкеј основни школи дос 140 класи. У шибенских словацких велькох вест словацких вичових. До тих школах ходасецо 8.015 дзеци (скоро 1.000 учивани, досе до школи не ходасел). На тих школах учаси 103 словацки учители а 23 догославине. Словаци маю а словацку державну Библиотеку у Петровцу а бави вон ишавиш вельког пресветну роботу Словацох, бо вичорити словацку нар. интеле-лигенцију, а професоре аи теј вичавиш су главни работити у Словацкеј Матици.

Словаци у Југославији маю своје тижново новино „Народна јединица“ а штарарица до ро-ка вичавиш литературно науковно-вечерей „Наш Живот“. При „Народней јединици“ вичорити до-даск аи дзеца. Маю ише слово друкарнију у Петровцу.

Велой нас вичавиш народни розвој на их правах Словацох, котрих дома бара ештина нашеј. Кед их паровичаме а нашо го мушине у времачиниш вичавиш же за кила скоро вичавиш не раоставаме. Маю ишавиш народни вичавиш-цеј их а вон, дам у двох старох аме за дик: перше не маме својеј держави а оставасе без помоци, котру Словаци од својеј держави маю и друге, маме прежда својеј народней инте-

лягущий. У нас уж такі обичаї, же лям священни и нашо учителя робя на народнім полю, а од и так вельшеей другой патягущий барз су ридки — на пальох одней рука могол би их позитац! — котри думало во народни потреби и аз их робя и за их жертвуо своєю морални и материяли силл. То велика хоба нашої свитскої патягущий и ти вельо спера розважало наших народних організаційох.

Петров Престол и свитска наука.

Хто еще правду обранц пред чловеку дадебу муши не послужиле зос найбуншнейшим оружаном зос науку.

Кед би Петров Престол не мав того силне оружя у руках пред шаким иним його исторій, кельо вон мав а мо свих агригандох, мушия би бун уж мерка своєю кратковидноєди. Видял и по так же св. дух провади своєю Церкву, бо ю а науку силно оборужили. Петров Престол и основатель, шаритель и помагатель кельодеи наукової руху и возстуну — то дарава исторій тверди.

Кияч Папи Шекстуса III. (1195-1216) „Шидом мавало треба здосидати“, а рибочасно кияч низаих Папох. Вене не старела да ше отерало: народни папони и зос пенажом их помагали. Кед дахто еще исторію школи писал гоч у котрим християнскім краю, муши писати, затерял по парозичах, владических або князятеских архивох. „Делюота в корни шидскоє ала“ гварел Папа Венеджа XIII. (1724-1730), а бота оарошию тому ше висловел: 1763. р. 19. марта французки безбожник Вольтер у своєм шкму „на царю треба меркван, а не то не просидешован, бо царю те престац по жав а робота своїх руках“. А Вольтер, як можебуд уж знаме, велик просвितенем неприятельом Церкви и поаубо.

На забувайме ані на тоти числени чини монашески, по их Петров Престол лям зато основал, да християнску основу шара жезел народая.

Стредій (гимназій) и висока (универза) школы так вапак не меншого добродія у Петровім Престолу. У Риму 1179 р. на сьеднестім Ватиканским Собору на предклад Папи Александра III. (1159-1181) рикел Собор тот:

„Церква, як и живчи доброй манари, ма дзобан на тілесни и духовни потреби своїх дзедел. Прето же би и биди дїтя, цо од дому не можю мац подпори у школованю, жоган ше навчи читач и школовац, треба да при важней катедралней церкви будзе на

тому шиль основана фонд, зос хторого ше буду отримован профессоре и агадани школяре, да им будзе отворена драма до знаня. Так и други перкви и монастыри маю наказат и ушорят. За доущене на школованя не шлябодно жезел шїну занїту. А так исто тоту доущене нешлябодно шїному браїц, хєо лям ма на то способност. Кед ше таму рикелю дахто сирочки, одберу ше му шаким церковни доходки“. Каждому ясно, же ли Петров Престол дзбал о просвиту у каждом вароду.

Кед не дадеи народ а правом возности зос своєю културу, тог ше поволує на своєю универза високи школы, а так и на научни просвиту друштва И право ма, бо жоган твердой поважней наука, а зати ойкому не сплади а ваба, лям их себе в великим трудом жажди варод доситну.

Зато жажди универза, же постала, ма у парним шара дзеконат Петровому Престолу.

З Италий на пали швет бїлєло шветло науки. Рим, Флоренца, Болоня, були центри науки. Там було утешох и ученя зос палого швета, до кєнд XII. вїну було на шкєде 23 универзи и то у Италий 11, у Французкеї 3, Англий 2, Еспанїї 4, и Португалїї 1. У XV. и XVI. шкєчїно основани у Нїманкеї 19, у Париї 1, у Краковє 1 и у Бейлї 1. Шидки тоти универзи отворел Петров Престол а по главни и материяли помагал.

При великих универзах залсывали ше колегаї. Од тих цїнцїх на шмєке забуд на гаву волегли єв. Йєсаїфелі у Риму, цо нам ю подавїтїл теранї Папа Пий XI, а гач исто в гаву Великї Богословскї Академїю зос фїлософскїм и богословскїм факултетом у Львовє. Мєк то нам вельої дар, чи семі прещїц на знанє.

Видїме о того, же шидки прощїни прїгварел Петровому Престолу цїлком несправдїлїк, бо вон зос своїм авторїтетом, моралним и материяли високим подпыматал єдиак и ширину народну и високу струнгу освіту. подат Т.

Ище веря

у Союз Народох кєпцєни Китайци. Тєраз их лям без причини вапядли Японци (слїшно як 1932 р.) и китайскє Друштво Прїятельох Союзу Народох обрацєло ше з вабу на прїтїлани Союз Народох у Женєви, да ше зацєлкає за аналїцїтїх Китайцох. Ище тоти Китайци веря, же вєнєвскї Союз Народох ма даху мєк. Як да забуи, же и 1932. року Японци упрєкоси прещєлах С. Народох зробєли по сїрїї, одтарєли од Кїтїлю Маньчжурєку и тєраз вєна японскє колонїя под фїрму

„шлябодней“ держави. Тєраз лям Японци зробя по воцїцу, бо маю силу, бо су дєбрє организывани, зложєи и зложєно наоружєни. А шидки тоти Китайцї каби. У шїх жєб слогї, ані шїтребнїх културнїх, єкономєскїх организываційох, ані модерно ушорєней воїткї неє. И зато сумєд Японцї будєе шїє гунєлє Китайцї скублї по шїєї дєкї.

Невозмоєц и неорганизованєд Китайцих шїкомїя нам, же и гач руско-українскї народ у шїєї исторїї и шїєка стєрєд нєк прєтїтї двє причинї. И жоган шїєе зложєо зложєноєцї, жєдї у думкєх и у робєтї. А прето не можє зжє створїти жоганьх организываційох културнїх и єкономєскїх и воїтскїх. Народ лям без тїх организываційох чєма шїєкєї шїцї и жоган шїєї под жєлєд друкїх. И шїє жє шїєка єдиїм вєнєкїм народ у Европї без вєнєкєї держави.

Єдиїн шїк на то: *мєлїтєсобнї зложєи и коштєнани жоган бун єдиїнї закон народноє живєтє*. И того вїходїт, же трєба мац дєвїра до своїх прїдєвєх, помагати їм, а не аналїцїл у шїєї рєшєтї. А з шїєї жєдїтєсобнї зложєи и дєвїрї народноє шїєї жоганьшї организывацїї И шїє зложєи и дєбрє организывани варод будєє и рєшєнєшї члєн у друштєвє друкїх народох и кєнд Околїцїва дєстєлє своєю шїєбєдє — своєю Державу, без жоганьх варод єбїєдїл друкїх не можє. (шф)

Циганство дзєдох.

У науки о вїхнїцїно стєар дзєдєкскєго цїгєнствє бєра вєльо ше рєшєрєвє. Сїє шїє тошєо утєрєдїц, чи дєдїц цїгєнцї, а цо найгравнїшїє: у чїм прїчина тїєлє дзєдїєкскєго цїгєнствє. По теранїїх рєзултєтєх науковєго аналїтєвалє муши не ка жєлєдїє прїзнєц, же дєдїц дєдїц цїгєнцї. А чом? На тогє дїтєвє шїєк у тєї стєтї по возможнєстї одгєвєстї.

Знєме же фєнтєзїя у шїєлєго дзєдїєк бєрє рєшєтї и шїєк дзєдїєкї жєлїл гавно дзєдїєкє є под шїєчєном тєї фєнтєзїї. Крїєчїє шїєчєнїєкє у шїєлєго дзєдїєкє є бєрє слєбє, лєбєлї не постєлї, а розумлївє є, же гот недостєток мушїх шїє и найбєнїшє шїє шїєлєчїєвє зос фєнтєзїє. Розумлївє є, же и першє цїгєнствє будєє под вєлїкїм аналїтєвалє фєнтєзїї т. є. дзєдїєкї цїгєнцї, лям вїшє є не єлїєгємє, же вїгєнцї, лям шїє євєм шїєкї, же так гоч вїдєлєл же нєкєк шїєнєк стєар вїєнєтрєлє у жєвєцє.

Мєсто „Ісправлєнїя“.

Цали тєдєнєц єдєжє. Нїч шїє тєкє неєвчєчїшє не трафєлє. Шєстї дзєк шїє нашо чєлєкє повєшєвалє за шїєєцєх. Мєдзє шїєнїєма єдєн Бєлорусїи — вєнєрєлє шїє цїлком на сєнєкє.

Кєд зжє шїє осмєго дєк євїцєлєи а єдиного брєєа збачєлї зжє дєк. Мїн шїє ачудєвалєи и зрадєвалєи. Стєнєшїлєи нє, а старшїи конвої пошєл до шїєтєрї и вєнєлє шїє уж у нєтєвєцкїх шїєнєтєх, вїєвєлє:

— На кєнєц то прїєхєлї. Уєтєрєвєїє рєбїтє. Єтє будєт нєшї пункт.

Ані у спї ані на жєвї шїє нам шїїдє не прїєнєдєлє, же дєє будєє нєшї дєм. Обїчєлє нєшї шїєкїх шїєрєх, же ту трєба будєє жїєц и то тєкє од жєнїєкє.

— Подлєтїєкї, пїлїєнїєкї, вїхєдїнї!... кємєндєвалєи нєшї конвої, цо спєд шїєтєрї вїшєлє у сїбїрскїх шїєнєтєх.

Нїхтє шїє не рєшєлє.

— Ну, ну падїєнїєкє. В шїєтєрї спєтї не будєтє. Жїєвїєкє. Сємї дїє сєбє.

Мушєлєи зжє сєбє сємї прєвїцї хїжкє. Зос сєнєкєх вїєнєнєлєи грємєцї шєкєрї, лєпєчї, шїєкї, а зос шїєтєрї прїєвєлєи гвєдїи и рєбєтє пєчєлє. По матерїєлє зжє не шїєлї, бє будє

лє жєсєє — у дєнє. Пєлєдї, прєсєлє, а дєкєжєлє жєдєлєи кєлє шїєтє, цо бун на тєм мєсєцє, дєє жєлє бун повєнїєшїтє нєшї хїжкє. Ту шїєтєрї вєцїєкє як на двє мєтєрї. Хїєнцї сєчєлї рєчїєсїєцї и нєчєлї кєнєшї и прєрєдєвалє шїєтї, аєє жєк! Уж вїкєнєлєи вєцїєкє двє мєтєрї, а жєсєи шїєє жєт.

— Брєс! — озвєл шїє єшїтєрє конвої, — бєзпєнєдєжнєє дєлє. Бєї стєлєцї прєстє. На євїтє тєплєє будєтє.

И мє тєжєлє шїєтї, зєбїєвалєи євїє, будєвалєи зос єлїєкїх мурї и рєбєтє вїєлє, а хїжкє прєд єчїє рєслє. Так шїєє мєлє дєхтє хїжкє прєвєлє. Цєнєлє шїєтїє жєє яєлєвїчїє єрєзєнєлєи, прєсєлєлєи, рєзпїєлєвалєи, збїєвалєи на квєдрєт... єлєє на друкї, а гєрє зжє рєзцєлєи шїєтєрєвєцї лєнєвєцї и ту мєшї дєм, у кєтєрїєм пєбудєшє до шїєтєрї прїє 50 Ц, „іспрєвїтєлєнїє шїєтїє“ у єдїнєї шїєрєтєрєкєї дєрєжєкї на шїєчє. Тєкє зжє бєрєкє дєє дєшєєн єднє прїє друкїє шїєрєнєлєи. Шїєтїє жєє мушєлєи вїєдєлєи тєнїєкє и ушїєнєц, же бї вєгї не ушїєлєи.

Єздє ані гєдєжїє нє прєшїєлє, а ту на дїєнїєм мєсєцє, дєє жєжє бун од стєрєрєнї шїєтєчїє члєвєчїє нєгє не стєпєлє, постєлє члєрєчє бїєвєкє.

Нєє прєвєчєлєи и по єднєго пушєлєи дє

шїєнєї шїєрєтєрєкєї хїжкє, по жє нєшї прїєудєлєлє рєдїєкє єрєвєдїєчїєє и єуд. А шїє ушїєдєлєи до шїєї жє єсудєєнїє на шїєбєнїєцї, лєбє жє ємєрєкїх ушїєдєи до урєдї „Чєкї“. Дулє у шїєтїє шїєєлєдїєлє шїєтєрї, вїкрїєлє под кєгємї шїєтїє, бїєцєлєи шїє од вєлїєкєго шїєтєрї єлїєкїє жєднєкє, шїєвїєлє и жєнєц и шїєнцї прєз дєрїє, а жїєнцїє дєтєє жє дє нєшї прїєрїєтєлє хєвєнє...

Нєшїє хїжкє, жє уж знємє, то 20 мєтєрї длєгєкї шїєтєрї, вїєкїє дєєє тєк жє шїєрєдїє члєвєчїє вїєсєтє. Мєк гєє нєвєлєлєи „мєдєєдєкїє бєрєлєк“, бє нєшї у нїм бун под пєгєжїє шїєтїє, з вєрху до пєлєвкїє шїєтїє и нєкєлєтє шїєтїє. „Дєвєрї“ шїє лєгкє одшїєкєлєи и зємїєкєлєи, лєм зєрєцєлє кєнєц єднєго „мєрє“ — вїєнєлє аєлє одшїєлєлє — и дєшїєлє.

Жїєнцїє не мушєлєи ушїєдєи до „хїєкє“ на „дєвєрї“, мєгїлє, кєдїє сєчєлє: прєз дїєрєвєцїє пєнєлєу, жєжє бунє гвїєдїє чїєнєц, тє тєжєгрєтєрє бунє нєкє жє и вєнєкє.

Пєстєлєлєи нєшї гє дїєрєом пєтїє и гєчє вєнє бун на бїлє рєжїєлєнїє, нє вїєжєлєлє, шїєє шїєє шїєтїє шїєтїє єкєлєє не рєзгєлєлє. На тогє дєнє, цо ю вїєрєзєлєи у нєшїєнє — „кємїє“ — вєцїє жїєнцїєго ушїєдєлє, жє шїєє єнєлєдїєи вїєдєлєлєи.

И бїткїє бунє, жє хтїє будєє нєшїєкїєкїє кєлє пєнє. Кєждїє мєлє єкрємїє жєдєєє — зє

